

Silvo Šinkovec

Ustvarjati dobro

Vrednote so smerokazi; z njihovo pomočjo vemo, kam naj potujemo. Vrednote prebujajo želje in hrepenenje, utirajo gaz in pomagajo na križpotjih. V pomoč so nam takrat, ko vanje zares verjamemo. Ko jih ponotranjimo, postanejo notranje motivacije. Iz njih izvirajo prepričanja in stališča, zavzetost in dolgoročni cilji. Zato je nabor vrednot bistven sestavni del vzgojnega načrta. V prvem polletju so osnovne šole preverile stanje in odkrивale potrebe učencev, staršev, učiteljev in drugih delavcev. Izbirale so tudi vrednote, za katere bi si rade še posebej prizadevale. Na spiskih so se pogosto znašli spoštovanje, znanje, demokracija, resnicoljubnost, domovina, svoboda, poštenost, pravičnost, solidarnost, sočutje, hvaležnost, ljubezen idr.

"Ustvarjati moramo dobro. To daje našemu življenju smisel," so ene zadnjih besed dr. Janeza Drnovška, njegova duhovna oporoka. Ko smo na dan žalovanja imeli seminar za učitelje v Osnovni šoli Žužemberk, nam je gospa ravnateljica povedala, da je predsednik Drnovšek obiskal njihovo šolo. Učenci so mu z velikim zanimanjem prisluhnili. Prepričal jih je z zavezanostjo vrednotam; ker mu ni bilo vseeno, kako je z današnjim svetom.

Ljudje, ki zares verjamejo v demokracijo, se zavzemajo za demokratični način vedenja in odnosov, demokratični način razmišljanja in čutenja, za spoštovanje vsake osebe kljub različnostim, iskanje skupnega imenovalca za sodelovanje, skrbijo za pravno državo in uveljavljanje etičnosti na vseh ravneh. Kajti resnična demokracija se želi izogniti logiki džungle, kjer zmaga močnejši, ko je človek človeku volk. Ne pristane na manipulacijo, laž in prevlado močnejšega.

Kdor verjame v pravičnost, poštenost in iskrenost, se trudi ravnati v skladu s temi vrednotami.

Vemo, da nam to ne uspe vedno. Toda ker verjamemo, se trudimo in se ne nehamo truditi, zato je rezultat gotovo drugačen, kot pa če se sploh ne trudimo ali se že na začetku odrečemo cilju. Bolj ko zaupamo, bolj smo iskreni; bolj ko se trudimo za pravičnost, trdnejši je mir.

Učitelji in trenerji verjamejo, da ni vseeno, po kateri poti pride učenec do rezultata na tekmovanjih: s prepisovanjem ali z znanjem, s poživilom ali spretnostjo in z močjo. Lahko dobimo nagrado, priznanje, boljšo oceno, višjo plačo ..., toda samospoštovanja si ne povečamo, če igra ni bila poštena. Ker verjamemo, da je poštena igra pravična za vse, uvajamo kontrolo nad manipulacijo. Nismo vedno uspešni, toda zato se še bolj trudimo.

Vrednote so smerokazi, ki veljajo vedno – ne glede na človeka, čas in kulturo. Pravičnost, resnicoljubnost, svoboda, ljubezen, sočutje so večne vrednote. Ko jih neka družba sprejme za svoje, to postanejo pomembne vrednote za določeno družbo oziroma kulturo. Danes cenimo demokracijo in vanjo verjamemo, toda ni bilo vedno tako. Vrednote neke družbe so skupni kriteriji, ki skupnosti (državi, družini, šolski skupnosti, podjetju, mestu) pomagajo pri odločitvah. Ko vrednote sprejme posameznik, postanejo osebne vrednote, osebni smerokazi. Kar ima za pomembno, ga vodi pri izbirah na njegovi življenjski poti. Iz nabora splošnih vrednot kot posamezniki in kot skupnost črpamo tiste, ki jih doživimo kot 'za nas pomembne'. Izhajamo iz osebnih in skupnih izkušenj, doživetja vrednot v odnosih, poznavanja in razumevanja. Zato ima vzgoja (družinska, šolska, vsa druga) zelo pomembno vlogo, saj posamezniku in skupnosti pomaga izbirati vrednote, smerokaze.